

ANKARA BİLİM ÜNİVERSİTESİ
ÇALIŞMA GRUPLARI TOPLANTISI

AVRUPA'DA İSLAMOFOBİK GELİŞMELER VE İSLAMOFOBİ TANIMININ DEĞİŞİMİ

Betül GÜNGÖR
CENTERCIF Danışma Kurulu Üyesi

İSLAMOFOBİ TANIMININ ORTAYA ÇIKIŞI

FRANSIZ SÖMÜRGE BAKANLIĞI:

1900 "SÖMÜRGE
MEMURU HATASI"

İSLAMOFİLLER: İslam'ı medeniyet getirici bir güç olarak görüp destekleyenler

İSLAMOFOBLAR: İslam'ı sömürge düzenine bir tehdit olarak görenler

İLK KEZ TANIM OLARAK KULLANIMI:

1910 “YERSİZ
KORKU”

Alain QUELLIEN “la politique musulmane dans l’afrique occidentale française” adlı eserinde kullanıldı.

TANITIMIN GENİŞLETİLMESİ:

1918 “BATININ
İSLAM NEFRETİ”

Fransız oryantalist
Maurice DELAFOSSE,
İslamofobi sözcüğünü “**l’afrique française**”
(fransız afrikası) dergisinde kullandı.

TANIMIN TÜM BATIYA MAL EDİLMESİ:

1925 “SİSTEMİK
ÖN YARGI”

Müslüman bir ressam olan **Etienne DİNET** (Nâsırüddin Dinet) l'orient vu de l'occident (batı'dan görülen doğu) adlı eserinde, **İslamofobi tanımını ilk kez başlık ve kitap bölümü** olarak kullandı.

KAVRAMSAL DÖNÜŞÜM:

1979 - 1989 “ÖTEKİ”NİN YENİDEN
TANIMLANMASI”

1979 İran devrimi ve batı'ya göç hareketleri, **“İslam korkusu”** tanımını yeniden gündeme getirdi.

1989'daki Salman Rüşdi olayı **İngiltere'deki** müslüman karşıtı söylemin, **“İslamofobi”** olarak adlandırılmasına zemin hazırladı.

“KÜLTÜREL İRKÇILIK” TARTIŞMALARI:

1991 – 1996 “İSLAM KARŞITLIĞININ KURUMSALLAŞMASI”

Tariq MODOOD, İslamofobi'nin akademik temelini atan **“kültürel ırkçılık”** kavramını ortaya attı.

Bağımsız düşünce kuruluşu The Runnymede Trust, İslamofobi komisyonu'nu kurdu.

LİTERATÜRE GİRİŞİ

“TERİMİN KÜRESEL VE RESMİ KABULÜ.”

The Runnymede Trust raporu:

“Islamophobia: a challenge for us all”
(İslamofobi: hepimiz için bir meydan okuma)
başlıklı raporunda ilk kez kullanıldı.

TANIMIN KÜRESELLEŞMESİ VE ENDÜSTRİ HALİNE GELMESİ

11 EYLÜL 2001 “ÖN YARGIDAN
YAPISAL IRKÇILIĞA”

11 Eylül saldırılarıyla, İslamofobi devletler düzeyinde terörle mücadele adı altında kurumsallaştı.

Müstakil ve yapısal islamofobi kavramları ortaya çıktı.

DİJİTAL İSLAMOFOBİ

“ALGORİTMİK ÖNYARGI VE
IRKSAL PROFİLLEME”

Sosyal medya ile birlikte İslamofobi anonimleşti.

İslamofobi, fiziki bir ayrımcılıktan **dijital bir gözetleme rejimine taşındı.**

Modern İslamofobi tanımı doğdu.

İNGİLTERE'DE İSLAMOFOBİ TANIMININ DEĞİŞİM SÜRECİ

2019 -İngiliz Müslümanlar Üzerine
Tüm Partiler Parlamento Grubu (APPG),
İslamofobiyi **“ırkçılığa dayanan bir nefret türü”**
olarak adlandırdı.

2022 - Dönemin Muhafazakâr hükümetleri,
bu tanımın **“ifade özgürlüğünü kısıtlayabileceği”**
endişesiyle resmi statü vermeyi reddetti.

2025 - Yeni tanım için **çalışma grubu** oluşturuldu.

2026 - Resmileşme: Hükümet, İslamofobi yerine
müslüman karşıtı nefret tanımını
kullanmaya karar verdi.

MÜSLÜMAN KARŞITI NEFRET TANIMI (2026)

“Anti-Muslim hatred is any hostility, discrimination, or violence directed against Muslims as individuals or as a group, or against their property and institutions, motivated by their actual or perceived religious identity. This definition does not prohibit the freedom to critique, debate, or ridicule religious beliefs, practices, or doctrines, provided such expressions do not incite violence or hatred against individuals.”

“Müslüman karşıtı nefret; Müslümanlara birey veya grup olarak, ya da onlara ait mülklere ve kurumlara yönelik, gerçek veya **algılanan dini kimliklerinden** kaynaklanan her türlü düşmanlık, ayrımcılık veya şiddettir.

Bu tanım; bireylere karşı şiddet veya nefrete teşvik etmediği sürece, dini inançları, uygulamaları veya doktrinleri **eleştirme, tartışma veya alaya alma** özgürlüğünü kısıtlamaz.”

YENİ TANIMLA İLGİLİ GÖRÜŞLER

“Fobi” İfadesinin Kaldırılması

İslam'ın korku ile bütünleştirilmesi eleştiri konusuydu. İslam ve korkunun yan yana anılması genelde İslam dünyasında hoş karşılanmıyordu.

Bu bakımdan İslamofobi yerine yeni bir tanımın gelmesine bakış pozitif.

İslamofobi Dini Aşırıların Kalkanı

Aşırı sağcılar İslamofobi'nin radikalize fikirlerin eleştirisini engellemek için kullanıldığı iddiasıyla karşı çıktı.

Kafa Karışıklığı Var

Mart 2026'da İngiliz hükümeti tarafından yayımlanan stratejinin başlığında "Müslümanlara karşı nefret" (HATRED) ifadesi geçse de, alt tanımlarında "Müslümanlara karşı düşmanlık" (HOSTILITY) ifadesi kullanıldı.

Kanun Değil Tavsiye

Yeni tanım, Parlamento tarafından oylanan bir "kanun maddesi" değil. Hükümetin kurumlara yolladığı uygulama kılavuzu ve tavsiye niteliğinde oldu.

Saldırıları Bireysel Nefrete İndirgeniyor

Yeni Tanıma yönelik eleştirilerden biri de; İslamofobi gibi "yapısal" bir tanımın yerine, nefret-düşmanlık gibi "müstakil" bir bakış açısı getirilmesidir.

İrkçılık İbaresini Yok

APPG'nin 2019 yılındaki taslağında da ırkçılık tabiri vardı. 2026'da dini ayrımcılık olarak güncellendi.

2019 Yılındaki Taslak

Anti-Muslim hatred is a specific form of **racism** that targets Muslimness or perceived Muslimness.

Müslüman karşıtı nefret; Müslümanlığı veya Müslümanlık algısını hedef alan, özel bir **ırkçılık** türüdür.

Anti- Semitizm Yasası ile Kıyaslama

İngiltere, IHRA (Uluslararası Holokost Anma İttifakı) tarafından yapılan anti-semitizm tanımını 2016'da resmi olarak kabul etmiştir.

İslam'a veya Müslümanlara yönelik sert eleştiriler, "şiddete teşvik" içermediği sürece genellikle "ifade özgürlüğü" kapsamında değerlendirilir.

İslami Değerlere Hakaret Suç Değil

" Hukuk, soyut bir inanç sistemini değil, o dine inanan bireyleri ve toplulukları korur." bakış açısıyla, bireyler hedef alınmadıkça, kutsala hakaret serbest bırakıldı.

Fikir Hürriyeti Engelleniyor Yaygarası

Blasphemy (Dine Hakaret) Suçunun gizlice uygulanmaya başlanacağı iddiasıyla İslamofobi kavramı istenmiyor. Ancak aynı özgürlük kaygısı Yahudiliğe karşı taşınmıyor.

Heyet Anti-Demokratik Davrandı

İngiltere'deki Müslümanlar “yukarıdan aşağıya” bir terminoloji dayattıldığını savunarak bu durumu antidemokratik buldu. Çoğu STK, yeni tanım için kendilerinden görüş alınmadığını söyledi.

Müslüman Zannedip Saldırmaları

Yeni Tanımda, “Müslüman gibi algılanan” ifadesi bulunuyor. Bu ifade ile Müslüman olarak doğup sonradan din değiştirenlere yönelik baskı azaltılmaya çalışılıyor.

Ayrıca, görünüşünden dolayı Müslüman zannedilenler de kapsama alınıyor. Bu “ırksal profillemeyi” itiraf anlamına geliyor.

SiH'ler, Orta Doğulu olup İslam dinine mensup olmayan azınlıkların, Müslüman nefretinden pay almaması için çalışılıyor.

Tanım Deęiřiklięini ve Ahmediye Cemaati İlişkisi

“Müslüman Karşıtlığı” terimine yönelmesinin en önemli sebeplerinden birinin, Ahmediye toplumu gibi grupların hukuki statüsünü korumak olduğu iddiası da vardır.

İslamofobi Terörizmle Mücadeleyi Engelliyor

Muhafazakar partinin savıdır. 2019’daki İslamofobi tanımının 2026’da bireysel nefrete indirilmesi için yürütölen en güçlü lobidir.

Özel Temsilci İle İlgili Çekinceler

Hükümet, Müslüman Karşıtı Nefretle Mücadele Özel Temsilcisinin, İngiltere ile uyumlu, terörle mücadeleye destek veren biri olmasını istiyor. Müslüman toplumsa, hükümet yanlısı olmaması gerektiğini söylüyor.

Sonuç

- İslamofobi tanımının değişmesi, destek gördüğü kadar eleştirildi.
- Yeni tanım kanun değil, tavsiye kararı oldu.
- Sürece bakılarak tanımın devamlılığına karar verilmesi uygun görüldü.

Teşekkürler